

DE
VASORVM OBSTRVCTIONE
 QVATENVS
FEBRIS ET INFLAMMATIONIS
 CAVSSA HABENDA SIT

INDVLTV
 GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
 IN ALMA REGIA FRIDERICIANA
 PRAESIDE
 VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
 POTENTISSIMI PRVSSIAE REGIS A CONSILIIIS INTIMIS,
 MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESSORE PVBL. ORDINARIO,
 FACVLT. MED. SENIORE ET REGIOR. ALVMN. EPHORO,
 IMPERIALIS ACAD. NAT. CVRIOS. PRAESIDE ET COMITE PALAT. CAESAREO,
 REGIARVM SOCIETATVM SCIENTIARVM, ANGLICANAE, BEROLINENS.
 ET MONSPELIENS. SODALI,

PRO GRADV DOCTORIS
 LEGITIME IMPETRANDO

D. XXV. SEPTEMBR. A. R. S. MDCCCXLVI.

PVBLICE DISPVTABIT

A V C T O R

AVGVSTVS GOTTHARD FVHRMANN
 IVLINO - POMERANVS.

HALAE MAGDEBVRG. TYPIS IO. CHRIST. HENDELI VIDVAE.

DE
VASSORVM OBSTRVCTIONE
CAVSIS ET INFLAMMATIONIS
CAVSSA HABENDA SIT

INDVLTV
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PRÆSIDE
VRO ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

POTENTISSIMI PRÆSIS REGIS A CONSILII INTIMIS
MEDICINÆ ET PHILOSOPHIÆ NATVRÆ PROFESSORIS PVBLI ORDINARIO
FACVLT. MED. SENIOR ET REGIO. ALMÆ THVRO.
IMPERIALIS ACAD. NAT. CVRIVS PRÆSIS ET COMITIS PALAT. CAESARIS
REGIAM SOCIETATEM SCIENTIARVM ANGLICANARVM BRITANNICARVM
ET MONSIEURIS SODALI

PRO GRADV DOCTORIS
LEGITIME IMPETVANDO

D. XXV. SEPTEMBER. A. R. S. C. D. C. C. C. XLV.

AVGVSTVS GOTTWARD FÜRHMANN
ACTOR

MADEBVRG. TYPIS IN OFFICINÆ HENDRIKII WOLFFI

VIRIS
MVNERVM SVORVM DIGNITATE SPECTATISSIMIS
PRAENOBILISSIMO, EXPERIENTISSIMO
ATQVE DOCTISSIMO
D O M I N O
IOAN. FRIDERICO SCHEIBLER
MEDICINAE DOCTORI ET PRACTICO,
REGIOQVE IN ILLVSTRI GROENINGIANO COLLEGIO,
QVOD STARGARDIAE FLORET, PROFESSORI MEDICINAE
ET PHYSICES CELEBERRIMO,
EIVSDEMQUE CIVITATIS PHYSICO MERITISSIMO,

NEC NON
ADMODVM REVERENDO, AMPLISSIMO
DOCTISSIMOQVE
D O M I N O
CAROLO GOTTLOB HIERO-
NYMO FIBIGER
IN ECCLESIA MARKERSDORFFIENSI VERBI DIVINI MINISTRO
VIGILANTISSIMO,

P A T R V I S S V I S
AFFINITATE CONIVNCTIS
SVMMO AMORE ATQVE PIETATE COLENDIS,

HASCE

QVAESCUNQUE STUDIORVM SVORVM
PRIMITIAS ACADEMICAS

PROSPERA QVAEVIS
DEVOTISSIMA ATQVE PIISSIMA MENTE

PRECATVS
VLTERIOREMQUE IPSORVM FAVOREM
ET AMOREM

OBSERVANTISSIME SIBI EXPETENS

D. O. D. D. O.

TANTORVM VENERABILIVM NOMINVM

P A T R I S

AVGVSTVS GOTTHARD FVHRMANN.

§. I.

Introitus.

Quamvis numerus Dissertationum academicarum, quae Inflammationum Februmque naturam exponunt, haud sit exiguus, & quotannis fere augeatur: in tanto tamen eruditorum hominum ea in re dissensu meas mihi etiam liceat cogitationes suppeditare, quum pro impetranda Doctoris dignitate publicum diligentiae specimen exarare mihi incumbat. Multa certe praedictis morbis insunt, quae obscura nos latent, multa etiam hypothesis, ingenii lusus, manca aut non applicata observatio, adiecit, quae ipsis vel numquam, vel non omni tempore tribui debuissent. Quare non mirum, quod plurimorum circa eos conamina vix utilia existierint, nociva saepius, dum, relictis vere obscuris, eo fere tantum directa esse videantur, ut obscura obscuris, falsa

falsa falsis depellant, reiiciant & emendent. Atque licet e contrario grata cum mente quibusdam concedi debeat, sua se sollertia suoque ingenio effecisse, vt febrium & inflammationum theoriae multum lucis adfutum sit; ipsimet tamen pro ea, qua sunt, mentis ingenuitate confitentur, non poruisse se omnes obscuritates superare, omnesque soluere nodos. Neque ego memet ipsum tantum amo, vt sperem, fore vt exacte horum morborum theoria exponi meo auxilio possit: forsitan tamen quaedam, quae in hoc scripto occurrunt, ad eruendas eorum causas harumque agendi modum perspicendum vtilia esse possunt. Ne vero hac in re errorem committam: *primo* natura febris & inflammationum stabilienda; *dein* vero quaestio: quandonam obstructio eorum causam suppeditet? sollertius indaganda erit. Faxit DEVS T. O. M. vt haec omnia feliciter cedant.

§. II.

Phaenomena, quae in omni febre semper observantur.

A febre nunc ordior, vtpote quae ad intelligendam inflammationis naturam ex parte cognita supponitur. Cum autem natura morbi ex perspectis, quibus stipatur, symptomatibus & phaenomenis quam optime deducatur: ea praemittere iuuabit, quae in omni febre clare apparent, neque per ratiocinia demum ex veris phaenomenis colliguntur. Quae vero ita comparata sunt, ea omnia ad *mutatum pulsum* redeunt. Docet nempe observatio, in omni febre adesse I) *pulsam numero auctum seu frequentem*. Pulchra ea de re observata collegit *Illustris de HALLER (Element. Physiolog. corp. human. Tom. II. pag. 253. 265. seq.)*. Centum pulsus pro lenioris febris termi-

quatenus Febris & inflammationis causa habenda sit. 7

termino habet, atque etiam *Ioan. FLOYER*. In *catarrhali* leuissima febre centum adfuerunt pulsuum ictus, immo in aliis casibus ad 108. & 113. pulsus numeravit *FLOYER*. Centum pulsus in principio febris *biliosae* reperit *celeberr. TISSOT*. Idem numerus deprehensus fuit in febre eruptoria *variolarum inoculatarum* (*Journ. de Medecine* 1757. M. Sept.), alias longe magis increfcentis, etiam ad 150. In *intermittentibus, inflammatoriis & exanthematicis* pulsuum numerus non minus longe naturali maior existit, neque defuit etiam in ipsis malignis, ut rariorem hinc in his febribus pulsuum, quem nonnulli obseruatum esse volunt, aut hypothesi, aut horologii defectui, aut singulari pulmonum vitio *HALLERVS* adscribat (loc. cit. pag. 255.). Omni ergo febris pulsus frequentia competit. Regeri quidem possit, in peripneumoniacis & pleuriticis pulsuum nonnumquam intermittere, quod in illis saepe se obseruasse testatur *Illustr. de HALLER* (loc. cit. pag. 456. not. s.), quodque etiam casu, a *clariss. ZIMMERMANNO* (*Tr. von der Erfahrung* Th. I. pag. 355. 356.) descripto, confirmatur; at in his & longe pluribus similibus exemplis vel pulsus intermedios tantum obscuros esse, vel febrem *supprimi*, sicuti id a plethora haud raro fit, facile patet, vt ergo eam adesse iure negari possit. II. *Pulsuum celeritatem*. Dicit *BOERHAAVIUS*: *Sola velocitas pulsus adest omni febris tempore, ab initio ad finem, eaque sola Medicus praesentem febrem iudicat*. Vid. *EIVS Aphorism. de cogn. & cur. morb.* §. 570. & seq. *HOFFMANNVS* quoque, licet pulsuum istam velocitatem tantum non faciat, ac *BOERHAAVIUS*, nihilominus asserit, in febre *fluida vitalia, antea*, post spasmus, *cordis & arteriarum systole, celeriter*

C21773

cum aestu extrorsum pelli. Conf. EIVS *Medicin. system. ration.* Tom. IV. Part. I. pag. 5. §. III. *Illustr. de HAEN (Division. Febr. pag. 9.) febrim* definit per morbum, qui pulsū naturali velociore cognoscitur. *Illustr. de HAL- LER* non tantum adfirmat, pulsuum celeritatem plerumque cum frequentia coniungi, sed quoque ostendit, in febribus non tarditatem pulsuum, sed velocitatem adesse (loc. cit. p. 248. 255.). Haec aliaque testimonia, quae, ne multus in hac re sim, omitto, satis ostendunt, nullam dari febrem, quae absque pulsū celeri existat. Eadem vero coniuncta cum frequentia, omnē id est, quod constanti lege in febribus omni tempore deregimus. Nam spasmus, sudor, aestus, febre licet praesente, abesse possunt, sunt ergo symptomata, ut dicuntur, *temporaria* tantum. Quid? quod ne *necessaria* forsitan dici merentur. Notavit SYDENHAMVS, nonnullarum febrium intermittentium paroxysmos *non cum rigore & horrore*, quos postea febris excipit, *inuadere* (Epistol. respositor. I.), atque *clar. STOERCK* (Ann. med. I. pag. 75.) *non omnes*, inquit, *paroxysmi* (febrium intermittentium) *cum frigore incepterunt, sed erant quidam aegri, qui illico citra omnem horripilationem magnū aestum conquesti sunt, quo cessante copiose sudarunt.* Atque demum *perillustr. van SWIETEN* (Commentar. in Aphorism. BOERHAAVII Tom. II. §. 563. pag. 7.) *ubi a causā externa*, inquit, *id est, quae non praexistit in corpore ante febrem natam, febris oritur, non semper adest illa horripilatio.* Vti v. g. dum quis *summa & subita ira* excaedescens febricitat, nulla horripilatio sentitur, sed calor tantum. Idem verum est, dum post *validissimos & diuturnos corporis motus acutissima & saepe subito* letalis

quatenus Febris est inflammationis causa habenda sit. 9

lethalis febris accenditur, nam est tunc nullus frigoris sensus adest. Sunt itaque verae febres, quae sine cutis spasmo ingruunt; is ea propter necessarium febris symptoma dici nequit. Idem de aestu & sudore affirmandum erit. De hoc quidem facile patet, cum toties febres incidant, in quibus sudor non apparet. Quod vero aestum attinet, testatur HUXHAM (*Oper. phys. med.* Tom. I. p. 122.), in specie quadam febris variolosa, cui nervosae febris symptomata sese adiungunt, nullum aestum maiorem deprehendi; manifesto sine dubio documento, eum non omni ex parte necessarium febris symptoma nuncupari posse. Sola idcirco pulsuum frequentia & velocitas id est, quo febrem quamcunque & omni tempore generatim cognoscimus.

§. III.

Notio febris eiusque causa generalis.

Quae vero cum ita sint, necesse est, ut notio etiam febris a pulsuum frequentia & celeritate desumatur; nulla enim securior est veras morborum notiones condendi methodus, quam quae essentialibus eorundem characteribus innititur. Iure ergo affirmatur, *febrem* esse morbum, qui pulsuum tam frequentia, quam celeritate dignoscitur. Neque hinc morientium statum, atque eum, qui vehementiores animi commotiones, motus corporis enormes, ingluviem insequitur, cum febre coniungi iniuste asseritur. Vid. *Perillufr.* van SWIETEN loc. cit. ad §. 571. Atque nunc causa februm generalis intelligitur. Pulsuum nempe frequentia a frequentiore cordis contractione, haec autem vel a velociore sanguinis ad cor reditu, vel ab imperfecta multum cordis euacuatione (qua
B fit,

fit, vt cum cor sese non facis a sanguine sua contractione liberare possit, fere continuo a superfluo sanguinis copia irritetur,) originem suam sumit. *Velocitas* pulsuum, naturali maior, ponit dilatationem arteriae, quae intra brevius naturali temporis spatium evanescit; nascitur ergo a celeriori cordis contractione, hinc a stimulo quacunque ex causa fortiore. Iam cum febris maiore pulsuum frequentia & celeritate absoluitur, sequitur, *causam febris generalem in stimulo fortiori, cordi frequentius applicato, sitam esse.* Simplicissima vero haec febris causa in innumeras pene alias speciales resolui potest, quae, vt haberemus, cui sequens tractatio innitatur, paulo quidem curatius eoque magis perpendendae essent, quo maiorem lucem haec disquisitio febrium theoriae adfundit. At cum istae a tot summis Viris factis iam expositae extant: superfluum fore arbitror, si iisdem recensendis immorari vellem. Ad *vasorum* ergo *obstructionem*, tamquam causam febrium, vnice haec applicabo, atque *duo* hic momenta considerabo: 1) An & qua ratione obstructio causa febris dici possit? 2) quaenam speciatim febres inde generari possint?

§. IV.

I. An & qua ratione obstructio vasorum causa febris dici possit?

a) In arteriis.

Obstructio vasorum ponit cauitatem eorum ideo abolitam, quod spissa materia aut durum corpus eam repleat. (GAVBII *Instit. Pathol.* §. 209. n. 1.). Quare, cum haec mutationes in quocunque vasa contingere possint, is etiam morbus in omnibus corporis humani canalibus absolute est possibilis, siue *arteriae*, siue *venae*, siue *vasa secre-*

quatenus Febris & inflammationis causa habenda sit. II

secretoria fuerint. Inquiramus ergo a) an arteriarum obstructio febrium existere queat causa? Omnia, quae hinc contingere possunt, rite perpendentes, facileprehendemus, fieri omnino posse, ut hinc febris nascatur. Quando nempe arteriarum incidit obstructio, tunc I) sanguis venosus iusto celerius ad cor redire potest, atque inde causa febris nasci. Etenim obstructam arteriam sanguis percurrere nequit, neque ramos, qui ex ea oriuntur; hinc vel stagnare circa locum obstructum incipit, vel ad arterias communicantes abit. Uterque certe casus accidere potest. Prior quidem, quando aut sanguis tam paruo impetu versus locum obstructum mouetur, ut vim suam ea resistentia, quam erga illum molecula obstructens exferit, statim amittat, hinc stagnare debeat; aut obstructio integrum ramorum arteriosorum plexum occupat, per truncum vero tam rapide aduehitur sanguis, ut prior eius vnda, proxime locum obstructum tangens, ob magnam subsequens resistentiam reduci ad communicantes arterias non possit, atque ideo, cum neque retrorsum, neque antorsum promoueri queat, restagnare circa obstructam partem incipiat. Clarius hoc patebit in exemplis. Minime negari potest, ex obstructis arteriis varios tumores lentos, v. g. scirrhos, nasci posse; horum vero ortus in praedicto casu concipi nequit, nisi assumas primo, moleculas obstructentes, primo natas, impedire, quo minus sanguis aut aliud corpus aduectum libere vas obstructum transeat, dein vero corpus huc propulsatum paruo impetu vehi, atque ideo stagnare, nouam postea generans obstructionem, usque dum demum verus exinde nascatur tumor. Quo exemplo docetur, dari non solum arteriarum obstructions, quae efficiunt, ut vndae sanguinis

nis aut alius fluidi subsequenti stagnent, sed hanc etiam stagnationem inter alia tunc nasci, quando impetus sanguinis multum languescit. Longe alia ratione oriuntur & crescunt tumores inflammatorii. Patebit ex subsequentibus, inflammationem obstructis nonnumquam arteriis deberi, quae dein, morbo crescente, in tumorem attolluntur. Hoc in casu molecula obstruens impedit non solum transitum sanguinis per ramos, sed sanguis etiam, quum maxima vi ad locum arteriarum obstructum propellatur, hincque vnda subsequens regredi molienti priori nimium resistat, magis magisque stagnare atque obstructionem adaugere debet. Intelligitur itaque exinde, sanguinem appulsum circa locum obstructum ideo etiam stagnare posse, quod versus eundem nimiam cum vi vehatur. Vidimus iam haec, fieri posse, ut, dum in loco quodam arteriae obstructio nascitur, sanguis huc promotus stagnare possit. Sequitur ergo, ut ostendam, casum posteriorem, quem proposui, possibilem esse, posse nimirum sanguinem, versus obstructam arteriae partem ruentem, per ramos etiam communicantes ulterius propelli. Fiet id, quando multa vasa, quae plexum obstructum constituunt, adhuc libera sunt, ut sanguis, cui pars obstructa transitum denegat, per ea facile vehi queat: vel quando in loco obstructo ramus magnus alius arteriae vicinus naturaliter adest, per quem sanguis acturum, ob vicinitatem hanc, deriuari, neque ideo obstructionem producere possit, multo vero magis, quando sanguis moderate adfertur. Quibus praemissis, pone nunc, obstructionem *primo* ita contigisse, ut sanguis incipiat stagnare: fieri inde aliter non potest, quin demum spatium sanguini circulanti praescriptum diminuatur. Quoniam autem
 ista

ista stagnatio, vti diximus, vel a minori sanguinis impetu, vel ab eodem nimium aucto oritur: sequitur, non nisi in hoc casu naturali statu celerius sanguinem ad cor reduci, in illo vero minime, cum id, quod tunc spatio circulationis decedit, motus lentore resarciatur. Nunc porro, quando motus sanguinis vehementior est, stimulus fortior cordi applicari debet. Si ergo arteriae sint obstructae, & sanguis adueniens stagnare incipiat, idque ob auctum illius motum: opus tunc est, vt cor non solum frequentius, sed etiam fortius irritetur. Hinc autem nascitur causa febris (§. III.), quam ergo obstructio arteriarum suppeditare potest. Pone vero iam *alterum*, quem proposuimus, casum, sanguinem nempe circa locum obstructum non stagnare, sed deriuari: omnino tunc quidem spatium circulationis contrahitur, arque sanguis statu sanitatis celerius ad cor reuehitur, vt pulsum etiam inde vera nascatur frequentia (§. anteced.). Quum vero ad febrem non solum frequens, sed etiam fortis stimulus requiratur, qui in praedicto casu non necessario adest: sequitur, ex eiusmodi obstructione, in se spectata, febrem minime oriri posse, atque id eo minus, quo certius est, quod quae in eo casu obstructa sunt vasa, saepe tam pauca sint, vt ne pulsum quidem frequentia a Medico sensibus detegi possit. Scirrhii partium, qui proprie sine febre occurrunt; inflammationes, numquam sine omni febre existentes, nisi ob aliam causam impediatur (§. II.); leues demum obstructiones, quae frequenter in vasis, notabili anastomosi iunctis, contingere sine febre debent, haec, quae dixi, satis confirmant.

§. V.

Continuatur haec materies.

Ea tamen, quam modo descripsi, ratio, qua generis febris arteriarum obstructio inferuit, non vnica est, quae munere quasi hocce fungitur. Nempe 2. non raro fit, ut eiusmodi obstructio stimuli vicem subeat, qui, cor ad validiores & frequentiores contractiones incitando, febris euadat causa. Ea nempe est cordis ratio, ut in statu sanitatis numquam totam suam vim in sanguinem impendat (Illustr. EBERHARDI *Conspect. Medic. theoret.* Part. I. p. 99.). Quodsi ergo maiorem experiatur resistantiam, ipsumque satis sit robustum: fieri aliter non potest, quin maiores & fortiores nifus edat. Nunc vero pars obstructa cordi resistit. Nonne itaque cor, minime debilitatum, inde fortius irritari debet? Tunc autem simul motum sanguinis intendit, ut huius per venas reditus celerius absoluat. Quare obstructio efficere potest, ut non solum fortius, sed etiam frequentius cor irritetur; hinc febris accendatur (§. III.). Atque hac fere ratione ortum febris ab obstructa arteria concipit Illustr. de HALLER (loc. cit. pag. 251.): *Quoties, inquit, per arteriam sanguis cessat exire, neque vires haecenus deficiunt, toties cor stimulum venosi sanguinis retinet diutius, & malignius expedit, atque adeo celerius pulsat & violentius.* Addit dein (not. y*): *Ita crediderim celeritatem sanguinis febrilem explicari posse, non a diminuto vasorum liberorum numero, atque adeo sanguinis per pauciora libera necessario celeriori itinere.* Ex §. anteced. adparer, posse omnino arteriarum obstructionem febrem nonnumquam ingenerare, dum spatium circulationis contra-

quatenus Febris & inflammationis causa habenda est. 15

contrahit atque fortis simul adest stimulus. Quoniam autem hic non semper adest (§. anteced.): hinc forsitan Illustr. de HALLER negat, nasci febrem a diminuto vasorum liberorum numero. 3. *Dolorem, qui ab arteriarum obstructione nascitur, tamquam febris causam considerare possumus.* Dum enim obstruentes moleculae arterias vehementius distendunt: saepe ingens inde dolor producitur. Is vero fortius non solum irritat cor, sed concitat etiam sanguinis motum, ut ab utroque simul febris suboriatur (§. III.). 4. *A diuturna partium obstructione mixtio sanguinis corrumpi, hinc febris oriri potest.* Viscera enim praeparationi humorum inseruiunt, dum attenuant, condensant, miscent & secernunt, prouti pulmones, hepar, renes, &c. id ostendunt. Facile ergo fieri debet, ut a diuturna eorum obstructione massa humorum corrupta acris euadat. Fortior tunc stimulus praesens sanguinis motum ita intendit, ut non possit non cor tam validius, quam frequentius irritari, ergo febris subnasci (§. III.). 5. *Solet etiam arteriarum obstructio calorem corporis augere,* siue id nunc ab acrimonia (n. 4.), siue ab aucta resistentia (n. 2.), pendeat. Calor autem adauctus fortius est irritamentum atque hinc causa febris (§. III.). Demum 6. pars vicina obstructae pressionem experitur, quae, cum actionem cordis intendere possit (n. 2.), febrem producere, praesentem autem maiorem reddere valet. Atque haec de arteriarum obstructione, tamquam causa febris, generatim dicta sufficiant.

§. VI.

b) *In Venis sanguiferis & absorbentibus.*

Sequitur, ut de obstructione venarum ostendatur:
an

an febres inde excitari possint? Venae vero sunt vel *sanguiferae*, vel *vasa absorbentia*; de vtrisque ergo hic agendum. Quod iam *i. venas sanguiferas* attinet: earum obstructio *partim* in minoribus, cum arteriis proxime connexis, *partim* in maioribus locum inuenire potest. Si *prius*: omnia ferme, quae de arteriarum obstructione diximus, affirmari possunt. Eiusmodi nempe obstructio spatium circulationis abbreviat; oritur maior resistentia erga cor; dolor non minus hic possibilis, vna cum caloris augmento; atque, cum obstructae minores venae obstructionem in ipsis demum arteriis producere queant, mala etiam sanguinis mixtio ab obstructione in minimis venis diuturnitate enasci potest. Haec comparata cum iis, quae §§. IV. V. allata sunt, docere possunt, quid de venarum istarum obstructione, tamquam causa febris, dici queat. Quum cor interea paruum in venas ipsas vim, si ullam, exferat: facile patet, obstructionem minimarum eiusmodi venarum, in se spectatam, vix causam febris suppeditare & numquam forsitan, nisi arteriae adficiantur. Si *posterius*, nempe maiores venae adficiantur: immediata fere nulla febris causa cogitari potest, cum eiusmodi venae certo certius extra cordis sint imperium (§. antec. n. 2. 5.), parum etiam sensiles existant (§. cit. n. 3.), atque, quod contrahi inde spatium circulationis potest, nondum sufficiens sint febris causa (§. IV.). Si vmquam hinc febris nascatur: videtur a compressione vicinarum partium (§. antec. n. 6.), affectione nerui propinqui (§. cit. n. 3.), aut obstructione ad arterias vsque propagata, originem suam sumere. Plura de his non dicam, cum neminem nouerim, qui venarum sanguiferarum obstructionem ad febrium causas proprie referat;

referat, omittere tamen hanc tractationem non potui, cum de omnium vasorum obstructione loqui mihi incumbat. Grauiorem febris causam suppeditant saepe 2. *vasa absorbentia* obstructa. Eiusmodi nempe vasa, vt ex Physiologia constat, modo lympham, modo chylum, modo serum absorbent. Si nunc obstructa fuerint: absorptio hinc lymphae, chyli, aut seri impeditur. Absorptio vero lymphae aut chyli impedita, defectum eorundem in massa sanguinea infert; vnde non solum nutritio laeditur, sed etiam acre, ob blandi defectum, inducitur. Nonne hinc multiplex febris causa (§. III.)? Seri quoque absorptio impedita febrim fauet. Restagnans enim hoc fluidum in spontaneam demum abit corruptionem, acre fit, simulque causa febris (§. III.), quod hydrops docet.

§. VII.

c. In vasis secretoriis.

Restat tertia obstructionis vasorum species, ea nempe, quae in *vasis* accidit *secretoriis*, cumque his connexis, quam Pathologi non raro pro vera febris causa assumserunt, innumera saepe, vt systema suum ornarent, fingentes. Curatius itaque paullo hac de re dicendum erit. Occurrunt hic quaedam febrium causae, quas nemo in dubium vocat. Sic v.g. vas secretorium & excretorium, quod materia acris, corrupta, naturaliter transit, obstructum, ob retentam eiusmodi materiam acrem, febrem sine dubio accendere potest, vt febres biliosae, catarrhales, id manifesto nonnumquam docent. Sic etiam distensio eiusmodi vasorum vasa vicina sanguifera comprimere, nervosque irritare potest, vt hinc febris oriri debeat. At haec aliaque facilia sunt, neque dubitationi subiecta.

C

Num

Num vero obstructio vasorum, arteriis sanguiferis minorum, cordis actionem resistendo adaugere, sicque febrem procreare possit, fere ut de arteriarum obstructione dictum est (V. V.)? illa est vexata quaestio, quam nostrae aetatis nonnulli suis maxime dubiis claram reddiderunt. Vid. Illustr. de HALLER l. cit. Tom. I. Libr. II. Sect. I. Solvetur interea facile, si vasa illa, ex arteriis sanguiferis oriunda, his tamen minora, diuidantur in ea, quae immediate hinc proueniunt, & in ea, quae ex aliis demum minoribus originem suam sumunt. Quod haec attinet, numquam cum veri specie assumi potest, eorum obstructionem, eo, quo diximus, respectu febrem efficere posse; nimium enim a corde distant, quam ut nata ex eorum obstructione resistentia cor validius irritare posset. Neque reponi debet: natam eiusmodi in his vasculis obstructionem resistere fluido, ex iis, quae immediate ex arteriis rubris nascuntur, afferendo, hoc iterum illi resistere, quod per arterias rubras aduehitur, ex huius vero demum resistentia cordis validiorem motum & febrem oriri. Et enim, eo etiam concessio, minimorum istorum vasculorum obstructio febrem minime generaret, sed potius aucta in arteriis rubris resistentia; illi ergo non id, quod huic competit, tribui debet. Sed ne dici quidem potest, quod istiusmodi obstructio tantum arteriarum rubrarum resistentiam erga cor adaugere queat, ut inde febris oriatur. Quod ut intelligatur: notandum est, obstructiones vasorum rubrorum lentas numquam sola resistentia generare febrem, sed eas tantum, quae subito atque cum vehementia quadam nascuntur. Docet id scirrhus, comparatus cum inflammatione. Nunc obstructio arteriarum rubrarum in eo, quem proposui, casu, si umquam, certe

certe lente oriri debet. Vel enim ponis, obstructionem in minimis istis vasculis ipsis lente subortam esse, atque tunc lentius etiam sese ad vasa rubra extendat necesse est; vel subito eam natam esse fingis. Tunc vero non aequo cito in vasis rubris nasci potest, partim quod valida huius obstructionis causa non adsit, partim quod vasa communicantia, in locis secretoriis tam copiosa, id impediant. In omni ergo casu, qui hic assumi potest, non nisi lenta orietur obstructio, quae ergo, ut dixi, febrem sola resistencia producere nequit. Restat, ut inquiramus: annon obstructio vasorum minorum, quae a minimis arteriis immediate proficiscuntur, causam febris propter resistenciam (§. V. n. 2.) suppeditet? Si obstructio parua fuerit, aut lente placideque oriatur: febris hinc nulla metuenda erit, cum cor inde vel adeo parua experiat resistenciam, ut instar nullius habenda sit, vel eidem, temporis mora, quasi adsuefiat, ut vim sibi oppositam non sentiat. Accedit, quod lenta eiusmodi obstructio efficiat, ut vasa, cum obstructis connexa, magis magisque distendantur, copiosior hinc fiat humorum a loco obstructo deriuatio, quo impeditur, quo minus cor grauem resistenciam percipere queat. At magna, subita, violenta horum vasorum obstructio, non poterit non febrium genesi fauere, cum ideo non solum magna cordi obiiciatur resistencia, sed ea etiam, quae musculum huncce, ut omne subitaneum, maximopere afficit. Horum veritatem doceant inflammationes, quae dicuntur, spuriae, quarum ortum non possumus, nisi descripta ratione, concipere. Sed fusius de his in subsequenibus differendum erit, quando de inflammationibus loquar; nunc generatim haec euicta sufficere possunt.

§. VIII.

II. Quanam febres ab obstructione vasorum nascantur?

a) Dantur, quae numquam hinc oriuntur.

Generatim nunc intellecta obstructionis ad generandam febrim ratione, superest, ut febres speciatim consideremus atque ostendamus: quanam sint inter eas, quarum ortus obstructioni debeatur? Ne vero quidquam hac in re omittatur: notabimus a) dari febres, quae ab obstructione numquam oriuntur. Refero huc 1. *catarrhales*. Fuere equidem, qui, cum animadverterent, catarrhales febres cum grauedine, coryza, aliisque affectionibus, ut dicuntur, catarrhalibus coniungi, eas his deberi, hincque ab obstructione vasorum quorundam muciferorum, per pituitam facta, proficisci arbitrati sunt: at nimis est facile, hanc opinionem refellere. Isti scilicet catarrhales affectus non semper praecedunt, sed febrim saepe saepius sequuntur; gradus etiam febris minime istarum affectionum magnitudini respondere observantur, cum haec, si magnae, haud raro absque vera febre, si paruae, cum notabili febre sociatae deprehenduntur; ortus praeterea februm catarrhalium ab iis, quae copiam feri acrioris ingenerant, manifesto docet, acrimoniam causam earum, non obstructionem esse; quod denique ea observatione confirmatur, qua constat, febrim catarrhalem haud difficulter in purpuram albam degenerare, aut alios affectus, quorum origo sine dubio ab acrimonia repeti debet. Quae cum ita sint, pluribusque in Dissertat. Illustr. PRAESIDIS, de *Catarrhis*, quatenus salutem adferre dicuntur, demonstrata legi possint: febres catarrhales nullam plane obstructionem, tanquam

caus-

quatenus Febris & inflammationis causa habenda sit. 21

causam postulare, & hinc absque ea generari, manifestum est. 2. *Putridae, exanthematicae, & quae his similes sunt.* Harum enim omnium origo acrimoniae singulari debetur, & quae obseruatur aut contingit obstructio, in earum cursu, febrī ipsi adscribenda, minime vero pro huius causa habenda est.

§. IX.

b) *Altae non semper ab obstructione pendent.*

Febres dantur longe plures, quae quidem nonnumquam ab obstructione, *alias* vero absque ea nascuntur. Huc reuoco 1. *biliosas.* Oriuntur istae vel a bile, subito cum impetu ad massam sanguineam e ductibus suis regrediente, vel ab eadem in primarum viarum canalem impetuose effusa, vel dum circa praecordia magna corruptae bilis copia haeret, vel demum a diathesi sanguinis biliosa, quale quid innuit *Franciscus HOME* (*Commentar. de reb. in Scient. natur. & Medic. gest.* Vol. IX. pag. 478.). Facile ergo intelligitur, posse quidem febres biliosas ab impetuosa hepatis obstructione nasci, quod etiam Hepatitis non raro confirmat; dari tamen interea quasdam, quae ab alia causa originem suam sumant. 2. *Lentas & hecticas.* Earum nonnullae ab infarctu & obstructione graui viscerum, aliarumque nonnullarum partium, oriuntur; saepe tamen non minus a pure resorpto, aut stasi, in cellulosa enata, proficiunt, quare non semper ab obstructione pendent. 3. *Intermittentes.* Docuit nempe *Illustr. PRAESES* (*Dissert. de rite diiudicanda Haemorrhagiar. in febr. intermitt. salubritate.* Hal. 1765. §. III.), febres intermittentes vel solum ex neruorum vicio nasci, vel a materia quadam, aut pri-

mas vias, aut viscera occupante, atque nervos maiori stimulo adficiende, produci. Paret ergo, eiusmodi febrium causam nonnumquam in obstructione quaerendam esse, eas vero alias sine vlla obstructionis nota procreari, atque ideo earum ortum non semper ab obstructione repeti debere. Atque id ipsum observationes, quas I. M. C. Illustr. PRAESES adduxit, luculenter confirmant, vt, cum ibi legi possint, pluribus ea de re differere non opus sit. Curatius paullo de febribus inflammatoriis hic differendum erit, vt obstructionis ad eas respectus clarius intelligatur, atque diuersi modi, quibus & inflammatio, & febris inflammatoria gignitur, elucescant. Ex dicendis simul innotescet, cur hac occasione de iis dicam.

§. X.

His febribus etiam inflammatoriis adnumerandae sunt.

Vt pateat haec propositio: opus est, vt in naturam inflammationis eiusque ortum inquiramus. Ponit nempe ea stagnationem sanguinis, cum motu aucto versus locum, vbi stagnatio obtinet. Tumor *stagnationem: rubor sanguinis quietem; ardor & pulsatio fortior motum auctum* in inflammatione partem quam occupat, innuunt. Quoniam nunc haec coniuncta nulli morbo, sola excepta inflammatione, competunt, sequitur, eam tot possibilibus modis gigni posse, quot dantur, per quos illa attributa produci possunt. Oritur ergo inflammatio, i. quando *cum impetu sanguis in telam cellularem exhalat*. Pulcherrime scilicet docuit Illustr. de HALLER, ex arteriis in telam cellularem, siue per poros, siue per breues canales patere viam, ita, vt per eos in statu sanitatis modo sola lymphæ, modo haec cum adipe a sanguine

guine arterioso in eam corporis humani particulam effundatur. Atque notum est, quod, quando anastomosis, sensu pathologico sumta, contingit; sanguis in ea vasa transeat, per quae, praesente sanitate, sanguine tenuius fluidum vehitur. Nonne itaque sanguis praeternaturaliter in eam totam cellularem exhalare potest, cui alias aut lymphæ, aut adeps infunditur? Quod quidem vel lentius, vel subito & cum impetu fieri potest. Si prius sanguis aut per vasa cellulosa reuehencia absorbetur, ut nullum notabile vitium ab exhalatione oriatur; aut non absorbetur, sed stagnare incipit, quo in casu, ob sanguinis copiam, tumor quidem efficitur, sed lentus, hinc a natura inflammatorii maxime remotus. Quodsi vero posterior accidat: ob copiam sanguinis, cum impetu effusi, cellulosa subito expanditur, dilatatur; vasa, per eam decurrentia, arteriosa compressionem subitam vehementemque patiuntur; oritur hinc horum omnium aucta versus cor resistentia; cordis idcirco reactio validior motusque sanguinis versus illa vasa augmentum. Nonne ergo inflammatio? 2. Quando *subitanea & impetuosa producit* *vasorum arteriosorum obstructio*. Obstructio horum vasorum *lenta* tumorem quidem & distensionem, minime vero auctum versus locum obstructum sanguinis motum efficit, cum cor resistentiae, non subito factae, successiue adsuescat, hinc eandem non percipiat, fere eodem modo, ut ventriculus venena, primo exigua in quantitate adsumta, diutiusque dein continuata, amplius non sentit. Subita contra ea arteriarum obstructio subitam & violentam cordi obicit resistentiam; hoc ergo non poterit non validius reagere, motumque sanguinis circa locum obstructum intendere, hinc inflammationem efficere,

cere, si modo illud non nimium debilitatum, aut obstructio non admodum magna fuerit. Demum 3. quando si milis a sanguine facta obstructio in vasis sanguiferis arteriosis minoribus, ex iis tamen immediate oriundis subnascitur. Euietum enim dedi §. VII. tunc cordis actionem intendi. Quare eadem ratione hinc inflammatio nascetur, qua eius ortum n. 2. adumbravimus. Hanc spurriam dicunt, sicuti reliquas illius species n. 1. & 2. expositas, ad veram referunt.

§. XI.

Dubia Illustris de HALLER.

Contra hunc inflammationis ab obstructione vasorum ortum dubia mouit Illustr. de HALLER (*Element. Physiolog.* Tom. 1. pag. 115. seqq.). Obstructio, inquit, cum vinculo proxime conuenit, quod humoris per vasa nostra liberum iter intercipit. Et vinculum vero & obstructio nunquam inflammationem ciēt. Vinculum quidem iniectum maximis arteriis, umbilicalibus in fetu modo nato, carotidi, aliisque truncis in viuo animale, nihil producit inflammationi simile. Post aliquot pulsus, & tumorem subito natum, sed parum omnino crescentem, sanguis a vinculo auersus in vasa vicina libera se recipit, plus datura sanguinis si incideris, proprium vero truncum manem, & cum pauco residuo sanguine coaliturum, relinquit. In exiguis & pellucetibus vasculis, in quibus microscopium, quid agatur, detegit, perinde vinculum adhibitum penitus contraria facit eorum, quae ex recepta sententia fluunt. Tantum enim abest a distentione canalium ligatorum, vt sanguis vinculum fugiat ramumque imperuium, inque communicantes arterias se recipiat, donec is, quem

vixi.

quatenus Febris & inflammationis causa habenda sit. 25

vinxisti, omnino inanis superfit. Pergit dein Vir illustris: Obstructionem etiam saepe in viuo animale vidi. Aliquando sanguis in ipsis arteriis cogitur, globulis in unam quasi massam confusus (second Memoire sur le mouvem. du sang. Exper. 54. 93. REMVS in Exper. ad circul. sanguin. pag. 50.). Eam massam aliquando sanguinis vis superstes liberat, & per vulnus aliquod arteriae venaeque incisum expellit. Id nisi factum fuerit, quiescit ad eam sedem sanguis, & ad coagulatum cruorem tanquam attractus colligitur. Iterum vero obstructionem saepe vidi, quoties albus humor arteriam venamque incisam circa vulnus obarserat. Numquam tunc in eam obstructionem quidquam natura molitur, neque sanguis versus eam sedem acceleratur, sed aut vias, per coagulum, liberis percurrit (l. c. Exper. 93.); aut omnino in toto eo trunco quiescit. Vulgare etiam est, sanguinem in arteriis immotum stagnare. Tunc qui nouus a corde succedit, adeo non arietat contra hoc obstaculum, vt repulsus ad cor redeat (Exper. 92. 93. 187.), neque obstructam arteriam dilatat. Denuo, cum materies viscida carotidem alteram obstruxisset, neque diameter eius arteriae sub eo coagulo maior fuit, neque rubor vllus signumue inflammationis (Opuscul. pathol. obseru. 19.) adfuit. Adiiicit his praemissis: Quare inflammationis causa omnino alia ab obstructione est, siue nunc a stimulo aliquo sit, vt multa potissimum in oculo irritato phaenomena suadere videntur, siue omnino huius mali natura nondum penitus innouerit (Elem. Physiol. l. c. pag. 116. 117.)

§. XII.

Ad ea respondetur.

Praecipua argumenta dixi, quibus Illustr. de HALLER utitur, vt ostendat, quam male inflammatio obstructioni vasorum adscribenda sit. Sequitur, vt ad haec, ea, quam debemus Viro illustri, obseruantia respondeamus. Atque primo non video, fateor, quomodo, quae hic mouet Vir illustr. dubia, cum iis consistere possint, quae I. C. Tom. II. pag. 257. vrget, quem integrum locum hic proponam. Agitur ibi de pulsum celeritatis & frequentiae causis. Variis iam recensitis, ita disseritur: *Iterum omnia obstacula, quae sanguinis per arterias liberum iter sufflamant, cordis motum vehementer augent, quamdiu eius organi vires valent. Vinculum aortae iniectum miram in corde conatum vehementiam excitat, quia sanguinem a venis accipit, neque potest edere, neque se liberare stimulo. Quod vinculum id polypus facit. Eadem ratio est eorum obstaculorum, quae, in febre inque inflammatione, subtiliora, sanguinis per minima iter morantur. Quoties nempe omnia plena sunt, & per arterias humoris vitalis circuitus absque mora expeditur, toties cor facile stimulo se liberat & integre, vt perfecte vacuum longiori demum tempore de nouo eam sanguinis copiam recipiat, quae ad pulsum excitandum sufficit. Quoties vero post arteriam sanguis cessat exire, neque vires hactenus desierunt, toties cor stimulum venosi cruoris retinet diutius, & malignius expedit, atque adeo celerius pulsat & vehementius. Haec est causa pulsus vehementis febrilem inflammatoriarum, in quibus lymphae ad corii modum lentescit, neque per minima vasorum sanguis libere circum-*

quatenus Febris & inflammationis causa habenda sit. 27

circumit. Ita, addit in adiecta nota, crediderim celeritatem sanguinis febrilem explicari posse, non a diminuto vasorum liberorum numero, atque adeo sanguinis per pauciora libera necessario celeriore itinere. Nisi egregie fallor, manifestum est ex his, HALLERVM id, quod loco §. anteced. citat. negauerat, nunc non tantum concedere, sed etiam vrgere. Vrget enim (quod ex allatis verbis facile colligitur), circulationem febrilem sanguinis in febribus inflammatoriis pendere a quiete sanguinis ad densati in minimis vasis. Verum is ipse sanguis coactus producit talem quietem, vnde enascitur obstructio in inflammationibus. Nonne itaque HALLERVS largiatur necesse est, posse obstructionem ita natam in causa esse, vt in loco obstructo vehementior & febrilis adpareat circulatio, maiorque idcirco sanguinis impetus, quem tamen ab obstructione produci posse, negauerat antea (§. anteced.)? Si vero illud concedit: nullum est dubium, quin ex ipsa illa, quam fouet, sententia possibilitas inflammationis, obstructionis vi subnatae, sequatur (§. X.). Neque etiam *deinde*, quod pace Viri illustris dixerim, tanti mihi ponderis videntur argumenta, quae BOERHAAVII theoriae opponit. Duo sunt, quibus vitur (§. anteced.). Prius a conuenientia ligaturae & vinctuli cum obstructione desumit (§. cit.). Quantum vero haec, quod inflammationem spectat, a se inuicem recedunt, vel ex eo patet, quod *partim* in obstructione, inflammationem producente, diathesis sanguinis inflammatoria, in iniecto autem arteriis vinculo sanguis satis fluidus obtineat; *partim* obstructio, inflammationis comes, in innumeris secum coniunctis vasculis oriatur, ligatura vero in vna arteria aut paucioribus instituat. Neque

possimus ideo satis tuto a ligatura ad obstructionem concludere. Fluidus certe sanguis, parum a ligatura impeditus, facile sese recipiet ad tubos communicantes; coactus & diathesi inflammatoria adfectus multasque cum violentia arterias obstruens, non item. *Posterius*, quod Illustris de HALLER proponit, argumentum (§. anteced.), visas ab ipso vasorum obstructiones sine inflammationis phaenomenis respicit. Lubentes haec experimenta hasque obseruationes concedent Illustri HALLERO, qui BOERHAAVII de inflammatione theoriam probant; negabunt tamen, illum talem in arteriis obseruasse obstructionem, qualem tamquam inflammationis causam concipiunt. Quae placide contingit vasorum obstructio, nimium certe est a causa inflammationis remota, vt hanc generare possit (§. X.). Non mirum ergo, quod in foemina, cuius in *Opusc. patholog.* Obseru. 10. meminit HALLERVS, nulla adparuerint inflammationis signa; obstructio enim, vt integra historia docet, lente est orta atque aetatem, vt foemina ipsa, monstrare facile poterat. In reliquis exemplis (§. anteced.) *vel* non vera adfuit obstructio, *vel* ab ea certe maxime diuersa, quae sub inflammatione obtinet, hocque *tam* quoad copiam vasorum obstructorum, *quam* quoad obstructionis causam (quae in propositis exemplis omnino non fuit diathesis sanguinis inflammatoria), eiusque sedem, quae in locis satis sensibilibus contingere debet, quando inflammatio exinde metuenda. Atque haec de argumentis Viri illustris; nam, quae alia adfert, *aut* fere nullius sunt momenti, v. gr. aequalitas ruboris in parte inflammata; *aut* theoriae omnino non opposita, quam §. X. proposui, sed BOERHAAVIO potius,

tius, qui innumeras, ut vasorum, ita inflammationum quoque series assumpsit. Illustris *denum* HALLERVS ipsemet, his omnibus in contrarium adductis, vrget & largitur, inflammationis causam in stimulo quodam latere (§. anteced.). Nonne vero obstructio subito contingens stimulum suppeditat (§. I. num. 2.)? Nonne id eo magis, quando sensibilem corporis humani partem adfecit?

§. XIII.

Vt inflammatio, ita febris etiam inflammatoria modo ab obstructione, modo ab alia causa pendet.

Videmus ergo, causam inflammationis modo in obstructione vasorum, modo in violenta & subitanea sanguinis in telam cellulosam exhalatione ponendam esse. Idem idcirco de febre valet, quae inflammationi debetur. In casu nempe inflammationis, ab obstructione productae, manifestum est, febrem non minus ab obstructione nasci (§. V.). Quando autem inflammatio ab exhalatione sanguinis in cellulosam suboritur (§. X.): compressio vasorum violenta, hinc proficiscens, efficit, ut febris nascatur, idque, ob auctam versus cor resistantiam, fere eadem ratione, qua obstructio febrilem sanguinis impetum creat (§. V.); licet & hic dolor, ab affectione vicinorum neruorum pendens, concurrat, ut cordi *tam* maior stimulus, *quam* maior resistantia obiciatur, atque *haec* quidem ob spasticam stricturam, qua vasa vi doloris adficiuntur, *ille* vero, quod dolor non

D 3

solum

solum ob consensum vim cordis vitalem incitat, sed etiam motum massae sanguineae generatim auget, quo fit, ut cor non possit non validius potentiusque irritari. Iure ergo febrem inflammatoriam istis accendendam esse putavi (§. IX.), quae non semper obstructioni natales debent.

§. XIV.

c. Dantur demum febres, quae semper ab obstructione oriri videntur.

Demonstrauimus §. VIII. dari febres, quae nunquam pro causa obstructionem agnoscunt; diximus dein §. IX. seqq. esse alias febrium species, quae non semper ab obstructione repei debent. Superest, ut euincam, quod nonnullarum febrium origo *semper* obstructioni adscribenda sit. Id de *continentibus*, quae dicuntur, febribus valebit, prouti hoc etiam assumisse videtur Illustris b. m. HOFFMANNVS. *Inflammatoria enim, inquit, febris dicitur illa, cuius causa est emittens vasculorum, secundum naturam non sanguinem, sed tenuis liquidum vehentium, a sanguine opletio atque distensio. Hoc autem euenit vel in pluribus partibus simul, vel in vna tantum. Hinc febres inflammatoriae vel vniuersales, vel particulares. Ex illis sunt, quando omnes fere sensu & motu instructae corporis partes, maximeque neruoso-membranaceae, leuiori inflammatione adfectae, quod accidit in synochis.* Conter. *EIVS Medic. ration. system. Tom. IV. Part. I. pag. 324. §. II.* Neque is Viro illustri assensum denegabit, quando has febres leues inflammationes pro causa habere affirmat, qui

quatenus Febris & inflammationis causa habenda sit. 31

qui partim phaenomena harum febrium cum inflammatoris comparat, partim causas earum perpendit, quae ad vnam omnes ita sunt comparatae, vt sanguini diathesin inflammatoriam inducant, v. g. motus corporis enormis, labor nimius, crapulae, vigiliae diutius protractae, & alia his similia. Quoniam ergo haec omnia febrem quandam inflammatoriam sub continentium febrium cursu adesse produnt, neque tamen hic, cum nulla signa in cute adpareant, sanguinis in cellulosa exhalatio assumi potest: sequitur, febres continentis ex vasorum obstructione, leuiorem febrem accedente, ortum suum sumere (§. X.).

M V §. XV.

Quid itaque de obstructione, febris & inflammationis causa, sentiendum? exponitur.

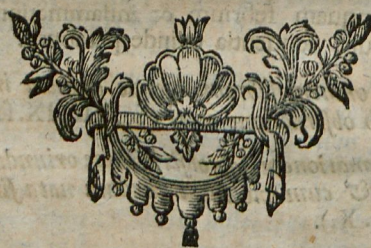
Quodsi nunc quae differuimus de obstructione vasorum, tamquam febrium & inflammationum causa, perpendantur: sequentia exinde patebunt.

- I. *Neque omnem febrem, neque omnem inflammationem ab obstructione oriri (§§. VIII. IX. seqq.).*
- II. *Inflammationem, ab obstructione oriundam, vt haec subito & cum violentia quadam nata sit, requirere (§§. V. X.).*
- III. *Febres, ab obstructione proficiscentes, modo subitam, modo lentam vasorum oppilationem postulare (§. IX. seqq.). Si prius: ab aucta resistentia & partium sensibilium irritatione; si posterius: ab aliis demum*

num mutationibus, per obstructionem inductis, nascitur febris (§. V.); quod febris inflammatoria, cum lenta & hectica comparata, docet. Demum intelligimus:

IV. inflammationem numquam oriri ab obstructione, nisi diathesis inflammatoria huius causa existat, cum alias fluidus sanguis ad communicantes ramos sese recipere queat, aut obstructio lentius generetur, quod naturae inflammationis (n. II.) repugnat.

TANTVM.

Gerührt

Gerührt von Zärtlichkeit entflammt, die Liebe,
 In der der Freundschaft stets getreuen Brust:
 Mein Bruder-Herz schwilt von der Macht der
 Triebe,
 Der süßesten Lust.

Er komt der frohe Tag und krönt mit Ruhme
 Dich Hygienens würdgen Liebings Sohn:
 Nim für den Fleiß in ihrem Heiligthume
 Den glänzenden Lohn.

Welch ein erhabnes Glück! der Menschen Leben,
 Nach dem des Todes scharfer Pfeil schon ziehst,
 Errettend bis zu neuer Blüth erheben,
 Die freudig sich fühlst.

Mit Wissenschaft genährt wird Dein Bemühen,
 Dem werthen Vaterlande nützlich seyn:
 Von Dir verschrecht seh ich die Krankheit fliehen,
 Und Lindrung der Pein.

Und könnt ich nur in recht beredten Bildern
 Dir unsers Theuren Vaters Freudigkeit
 Ganz unversehrt nach Seiner Liebe schildern!
 Dir heilig geweyht.

Dein Wol wird Seines Lebens Herbst beglücken:
 Sein wartendes Verlangen veget sich -
 O eile doch! - mit feurigstem Entzücken
 Umarmen wir Dich!

Wazwiz den 7. Sept. 1766.

Joh. Christ. Wiebecking,

prediger der Wazwiz- und Goldemanzischen Gemeinde
 im Greiffenbergischen Kreysse.

E

MON-

MONSIEUR

Quel doux plaisir pour moi de voir approcher le
 jour, qui vous fera bientôt recevoir la recompen-
 se de vos heureux talens & de Votre assiduité !
 Ce seroit en vain, que je tacherois de cacher au
 public la joie, dont je suis penetré. Je m'y sens
 comme entraîné, & la satisfaction d'être aimé de vous me
 paroit se redoubler en la faisant connoître à tout le monde,
 & en marquant les sentimens de mon coeur. Ah ! qu'ils
 sont tendres ces sentimens inspirés par l'amitié la plus sin-
 cère qui fut jamais, & qui nous a unis dès notre tendre
 âge de liens indissolubles ! C'est elle, c'est cette conver-
 sation agreable & vertueuse, qui fait couler doucement mes
 jours & qui me fait goûter de tems en tems mille nou-
 veaux charmes inconnus. Votre humanité, la bonté, la
 douceur de Votre coeur me donnent toujours de nouveaux
 sujets de vous admirer & me menent insensiblement à ce
 haut degré d'amitié, où je suis parvenu a présent, & qui
 fait toutes mes delices & la felicité de ma vie. Oui,
 MON TRES CHER AMI, ce n'est plus qu'un même intérêt
 qui nous lie; Votre prospérité est la mienne; aussi l'hon-
 neur qui vous attend me met au comble de la joie. Le
 plus beau spectacle se présente à mes yeux dans l'avenir.
 Je vous vois déjà courir au secours du malade tout atten-
 dri

dri de sa misère ; vous vous livrés déjà sans aucun ménagement à cette vertu officieuse, laquelle, comme j'en suis témoin, fait toujours Votre delice ; & c'est par cet ardent desir d'être utile au prochain, que vous prenez la nouvelle dignité, dont vous allés être revêtu comme le prix de vos travaux littéraires.

Allés donc MON CHER couronné de gloire revoir Votre patrie qui vous attend ; allés aux embrassemens de vos chers parens, qui n'ont que trop souhaité Votre retour. Quant à moi, je vous verrai partir avec moins de douleur, étant assuré, que nous serons bientôt réunis. Veuille le ciel vous accompagner par tout où vous irés. Mes vœux les plus ardens vous suivront, trop heureux si je les puis voir s'accomplir & si je puis toujours posséder la même place dans Votre coeur.

Voilà les sentimens de celui qui est & qui sera toute sa vie avec le plus parfait attachement

à Halle
le 22. de Septembre
1766.

VOTRE

très humble serviteur
& très sincere ami

C. G. R E D T E L.
de Stettin.

E 2

VIRO

VIRO
 PRAENOBILISSIMO, DOCTISSIMO
 AVGVSTO GOTTHARD
 FVHRMANN

SVMMORVM IN MEDICINA HONORVM
 CANDIDATO DIGNISSIMO
 AMICO EX PAVCIS LECTISSIMO

S. P. D.

CAROLVS BENIAMIN RVFFERVS,

SILESIVS, M. C.

OPPONENS.

Maximo cum gaudio amplector occasionem, publicis
 TIBI, AMICE PRAESTANTISSIME, indicandi litte-
 ris, quanti TVAM omni tempore existimauerim
 amicitiam. Quamuis vero modestia TVA, quae in TE singu-
 laris est, prohibere videatur, quo minus TIBI panegyriū nunc
 dicam, atque in laudes TVAS, admirabili scientia promeritas,
 excurram: tamen non contrarium TIBI fore arbitror, si modo
 dicam TE neque praeclaro ingenio caruisse, neque tempori,
 neque sumptibus, neque studio pepercisse, neque aliud quid
 intermisisse, quo opus fuit, vt debitam consequatur maturita-
 tem cognitio doctrinae medicae. Lux festiua, qua laurum Do-
 ctorem, exactis annis academicis, adipisci fas est, TE praemiis
 condecorandum dignissimis, mox exorietur. Gratulor ita-
 que TIBI tam eruditam huius Dissertationis elaborationem; gra-
 tulator

tulor TIBI honores Doctorales mox impetrandos, ac fructus
 TVI indefessi studii colligendos. Opto itaque, velit summum
 Numen TE, in splendorem patriae, decus TVAE splendi-
 dissimae Familiae, & ad aegrotorum solatium, prosperum,
 incolumem ac faustum diu seruare. Maeste hac TVA forte
 insigni, qua praestantius nihil vnquam futurum existimo, fis-
 que felix in reperendis laribus patriis. Ceterum abs TE,
 amice obstrictissime, vt me fauore, quo coepisti, & imposte-
 rum complectaris, decenter rogo. Vale. Dabam die XXIV.
 Mensis Septembr. A. O. R. MDCCLXVI.

V I R O
 PRAENOBILISSIMO, DOCTISSIMO,
 SVPREMORVM IN MEDICINA HONORVM
 CANDIDATO DIGNISSIMO,
 AMICO OPTIMO

S. P. D.

IACOBVS GEORGIVS OTTO,
 ANCLAMO-POMERANVS,
 ART. MEDIC. CVLT. OPPONENS.

Maximo cum gaudio amplector occasionem, publicis
 TIBI, AMICE DILECTISSIME, restandi litte-
 ris, quas vero non consuetudine, sed ex amici-
 tia scribo, quanti TVAM omni tempore amicitiam aestimaue-
 rim. A primo die, a quo alter alteri cognitus fuit, morum
 E 3 elegan-

PRAENOBILISSIMO AC DOCTISSIMO
DOMINO DOCTORANDO

AMICO SVO AD CINERES VSQVE
 COLENDO

S. P. D.

IOANNES CAROLVS LIETZMANN,

IVR. CVLT.

SEEHVS. POL. MARCHICVS.

Accidit illud temporis punctum iam dudum exoptatum, quo mihi datur occasio, animus, quem erga TE habeo, publice testificandi. Cathedram enim ascendere vis, non, vt quid valeant humeri & quid ferre reculent experiaris: sed ut eruditionis TVAE eximiae & diligentiae indefessae specimen edas atque in lucem proferas, ac summos, quos Medicina habet honores, consequaris. Sane indignus amicitiae TVAE forem, & crimen maxime abominandum ac detestabile subirem, si hanc gratam occasionem praetermitterem; quo quidem crimine maculari neutiquam permitam. Absit, absit istud a me! Nihil ergo mihi prius sit, nihil antiquius, quam vt eam arripiam, TIBIQUE laetitiam & voluptatem exinde ceptam, quam etiam me tacente scire potes, declarem. Licet TIBI iam satis cognitum sit, quanti TE faciam, quis meus ergo TE sit amor, tamen in tanta TIBI congratulantium frequentia silere nequeo. Quae de re non passum non ex intimo amoris affectu hodierna luce

luce TIBI gratulari, ac omnia fausta ac felicia apprecari, quod & officium & amicitia, quae inter nos intercessit infucata, a me postulat. Verum non a me expectes, vt dexteritatem TVAM, eruditionem exquisitam, prudentiam, ac indefessum, quo in medicina incubuisti, studium, laudibus extollam; haec iam sunt nota & perspecta. Gratulor itaque TIBI, amicorum optime, solemnem isthunc diem, quo summos in medicina honores assequeris; gratulor tibi felices studiorum TVORVM successus; gratulor magnos, quos in medicina fecisti, progressus; gratulor denique Parenti spectatissimo, cuius expectationem TV non modo impleuisti, sed etiam superasti. Det Numen immortale precibus meis ardentissimis locum, seruetque TE ad summam vsque senectutem ab omni incommodo, detrimento ac malo liberum integrumque. Fortu-
net, prosperet, secundet res, conatus atque vota TVA. Haec votorum meorum est summa, hic finis. Ceterum summo-
pere abs TE peto & contendo, vt amicitia TVA, qua me hucusque profecutus es, in posterum digneris. Vale & faue.

Dabam Halae die XXIV. Septembr.

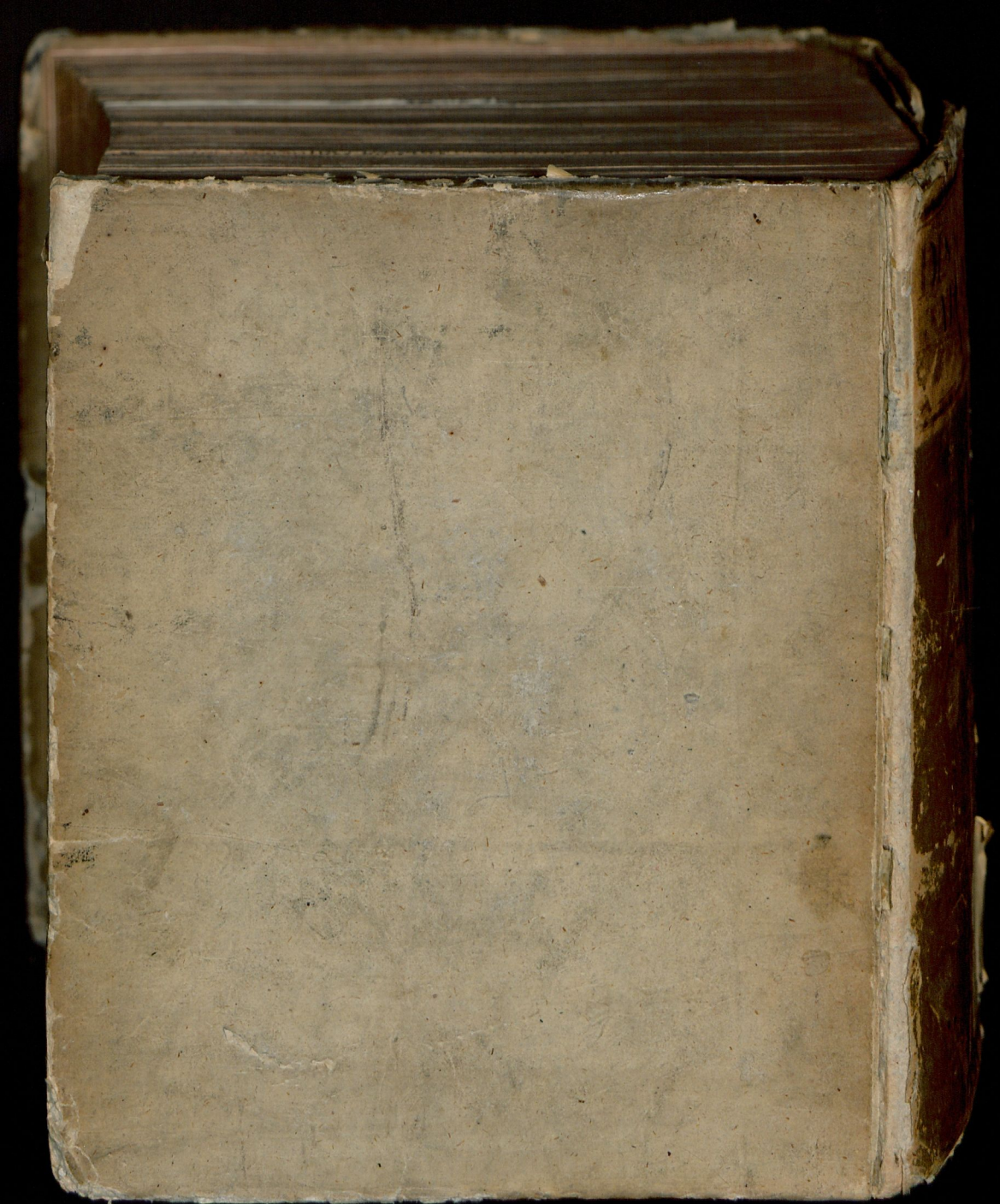
MDCCLXVI.

01 A 6528

ULB Halle 3
002 928 698

DE
VASORVM OBSTRVCTIONE
 QVATENVV
FEBRIS ET INFLAMMATIONIS
 CAVSSA HABENDA SIT

INDVLTV
 GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
 IN ALMA REGIA FRIDERICIANA
 PRAESIDE
 VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
 POTENTISSIMI PRVSSIAE REGIS A CONSILIIS INTIMIS,
 MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESSORE PVBL. ORDINARIO,
 FACVLT. MED. SENIORE ET REGIOR. ALVMN. EPHORO,
 IMPERIALIS ACAD. NAT. CVRIOS. PRAESIDE ET COMITE PALAT. CAESAREO,
 REGIARVM SOCIETATVM SCIENTIARVM, ANGLICANAE, BEROLINENS.
 ET MONSPELIENS. SODALI,

PRO GRADV DOCTORIS
 LEGITIME IMPETRANDO

D. XXV. SEPTEMBR. A. R. S. MDCCCLXVI.

PVBLICE DISPVTABIT

A VCTOR

AVGVSTVS GOTTHARD FVHRMANN
 IVLINO - POMERANVS.

HALAE MAGDEBVRG. TYPIS IO. CHRIST. HENDELII VIDVAR.

